

crimes. In German law, for example, if an act contains in dictation and misconduct, and a crime, the advantage in application is given to a Criminal Law.

The introduction of modern information technology in this activity should be accompanied by the creation of such a substantive information environment, which will provide authorized person with then necessary data that will minimize the cost of time for technical work and will facilitate the efficiency of making an objective decision.

First of all, it is advisable to introduce a single procedure for all authorities authorized to apply measures to ensure one or another type of proceedings, a standard procedure for video recording and documentation, which is of particular importance in the context of information reform in law enforcement agencies and units in Ukraine. In particular, equip the room for detained 24-hour video surveillance.

Under conditions of time-limited detention and drafting of procedural documents (Article 263 of the Code of Administrative Offenses) and simultaneous guaranteeing a person the right not to testify against himself, the process of identification of a person during the detention of a person in the procedure of proceedings in administrative offenses is leveled and results in its impunity. It is advisable in this direction to further develop the Institute for the accumulation of a biometric database for identification of a person: its fingerprinting and receipt to photographs during detention, as well as the issuance of free biometric passports for citizens, which will allow to take a fingerprint database.

* * *

УДК 351.74 + 342.95

Тимофєєв В.П.

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МАСОВИДНИХ ЗАХОДІВ

Аналізуються питання забезпечення охорони громадського порядку підрозділами превентивної діяльності Національної поліції під час проведення масовидних заходів. Визначено основні причини загроз безпеці працівників поліції, а також шляхи та напрями її забезпечення.

Ключові слова: особиста безпека, працівники поліції, громадська безпека, масовидні заходи, масові безладдя, натовп, екстремальні ситуації, небезпека.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються останніми роками в житті громадян України, а саме, проведення реформ в різних сферах суспільного життя, економічна криза, незадоволеність своїм матеріальним становищем, передвиборча агітація різних політичних рухів, міжрелігійні конфлікти та інші причини пробуджують високу активність та прагнення людей безпосередньо брати участь у вирішенні проблем, що торкаються їх інтересів. У контексті розширення свободи слова, утвердження плюралізму думок і дій, у житті виникли такі форми політичної активності громадян: (мітинги, збори, вуличні походи, демонстрації), які вийшли за рамки традиційних уявлень про статус особи в сфері політичного життя суспільства [1, с. 128]. Масові заходи стали характерною ознакою українського суспільства і сприймаються населенням як буденне явище. Велика кількість масових заходів є наслідком росту соціально-політичної та культурної активності населення, яка проявляється в різних сферах суспільного життя, зокрема, участі громадян у проведенні передвиборних компаній, мітингів, демонстрацій, пікетувань, релігійних, культурних, спортивних заходів тощо, але не всі заходи проходять мирно, деякі супроводжуються масовими заворушеннями, насильницькими діями щодо громадян та працівників поліції. Крім того, в останній час почастишали випадки використання під час проведення масових заходів вогнепальної зброї та вибухових пристроїв, що значно ускладнює оперативну обстановку, погіршує стан громадського порядку та призводить до людських жертв.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Забезпечення охорони громадського порядку та публічної безпеки під час проведення масових заходів а також забезпечення особистої безпеки працівників правоохоронних органів постійно привертають увагу науковців та практиків. Серед них слід відмітити праці О.М. Алояна, В.І. Егліта, А.А. Вознюка, А.В. Долинного, В.В. Заросило, В.В. Ларіна, О.М. Кокарева, Л.М. Колодкіна, М.В. Корнієнка, М.І. Логвиненка, М.В. Лошицького, К.В. Мамаєва, Ю.А. Мартишка, В.Г. Поліщука, А.М. Чертенкової та інших. Проблеми забезпечення охорони громадського порядку під час масових заходів спортивного характеру розглядали в своїх роботах Р.М. Кацуба, В.В. Коваленко, В.Я. Покайчук, В.Г. Фатхутдінов та інші.

Метою дослідження є аналіз діяльності підрозділів превентивної діяльності Національної поліції щодо забезпечення охорони громадського порядку під час масових заходів та реалізації безпосереднього впливу на поведінку учасників масових заходів, які порушують громадський порядок та загрожують громадській безпеці.

Виклад основного матеріалу. Масові форми вияву активності — це поведінка великих груп людей, що виникає внаслідок психічної взаємодії між ними на основі загальних інтересів, має аналогічні зовнішні прояви і лише частково регулюється соціальними нормами.

Насамперед необхідно розмежувати короткочасні об'єднання великої кількості людей і більш-менш тривалі масові формування, у межах яких

будь-яка людина перебуває більшу частину свого життя. Надзвичайно важливе також розмежування організованих, контрольованих та неорганізованих, неконтрольованих чи важкоконтрольованих масовидних скупчень.

Можна виділити такі організовані масовидні форми вияву активності: зібрання, санкціоновані владою мітинги, демонстрації. Їх основним суб'єктом виступає публіка — відносно організована велика група людей, які об'єднуються на основі загальних або аналогічних інтересів і поведінка яких регулюється переважно раціональними засобами та, в основному, відповідає вимогам соціальних норм.

Окрім вищезазначених феноменів, до масовидних форм вияву активності необхідно зарахувати так звані масові явища, суб'єктом яких виявляється маса — сукупність індивідів, що складають численну аморфну групу, члени якої не мають безпосередніх контактів між собою, але об'єднані певним загальним інтересом. до цієї групи включають моду, чутки, масові захоплення, масову схиленість, масові істерії та ін.

Перша спроба дати наукове визначення масовим заходам була здійснена в 1985 р. В.В. Ларіним, який визначив масові заходи як сукупність дій або явищ соціального життя за участю великої кількості громадян, що відбуваються з метою задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб громадян, є формою реалізації їх прав та свобод, а також формою соціального спілкування між людьми і способом вироблення єдності настанови особи, колективу і суспільства в цілому [2, с. 54].

При цьому В.В. Ларін, розглядаючи поняття "масові заходи" виділяє з їх змісту такі характерні ознаки:

- а) наявність великої маси людей;
- б) організованість дій;
- в) наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети;
- г) наявність громадських місць;
- д) регламентація порядку проведення масових заходів.

Наявність великої маси людей характеризується тим, що масові заходи різноманітної спрямованості притягують до себе увагу значної кількості людей, які в подальшому приєднуються до учасників цих заходів.

На думку В.Г. Поліщука, до головної ознаки масових заходів належить наявність в групах людей соціальної активності, тобто, ставлення до життя суспільства, в якому вони виступають як суб'єкти і носії соціально значущих норм, ідеалів, інтересів та інших людських цінностей. З урахуванням цього, він пропонує таке визначення: «Масові заходи – це організована, санкціонована, або несанкціонована форма активних дій великих груп людей в громадських місцях з метою виявлення їх волі, захисту своїх прав і свобод, законних інтересів, задоволення в економічній, політичній, соціально-культурній, інших матеріальних та духовних сферах» [3, с.1].

Беручи до уваги специфіку розглядаємої проблеми, одразу ж необхідно визначити наше розуміння соціально небезпечних форм масовидної поведінки. Це вияви неорганізованої масовидної активності різного ступеню суспі-

льної небезпечності, що порушують громадський порядок, створюють загрозу для громадської безпеки, можуть бути пов'язані з явною непокорюю або протидією законним вимогам представників влади (набуваючи в ряді випадків характер правопорушень, в тому числі адміністративних правопорушень).

В цьому сенсі особливо небезпечними є масові безладдя - заворушення, що супроводжуються протиправними діями, що спричинили порушення громадського порядку і являють собою загрозу для громадської безпеки і при цьому в них беруть участь маси людей.

З погляду М.В. Корнієнка, громадський порядок – це зумовлена потребами суспільства система урегульованих соціальними нормами відносин, які виникають у громадських місцях у процесі спілкування людей, мають за мету забезпечувати сприятливі обставини для функціонування громадського життя, нормальні умови для роботи і відпочинку людей, діяльності державних органів, підприємств, установ і організацій [4, с. 14].

Групові порушення громадського порядку та масові заворушення належать до тих видів злочинів, які можна вчинити лише у співучасті. Натовп, що шаленіє, порушує громадський порядок у загальнонебезпечний спосіб. Суспільна небезпека масових заворушень пов'язана також з тим, що подібні дії можуть дестабілізувати обстановку в країні, зумовити або бути пов'язаними з іншим тяжкими і особливо тяжкими злочинами. [5, с. 129-130]

Безладдя можуть бути як групові, так і масові, відбуватися на великій території. Супроводжуватися підпалами, погромами, опором представникам влади, що призводить до порушення певного порядку, певного ладу у суспільстві, державі. Досить часто масові безладдя виникають під час проведення масових заходів або в результаті втрати контролю правоохоронних органів над ситуацією під час масових заходів. Масові безладдя, як правило, організовані, виникають унаслідок заворушень, в які втягнуто маси невдоволених людей. Тобто на першому етапі ще немає ознак безладдя, масові заходи проходять мирно, без ексцесів. При цьому наявність натовпу не є основною ознакою цього явища. Певні групи населення намагаються вчинити опір представникам влади, захоплювати державні установи та ін. Таке явище охоплює велику територію від одного до кількох населених пунктів, адміністративних одиниць, є довготривалим - від кількох днів до тижня, а у разі загострення обстановки та невдалих дій органів державного управління може відбуватися й довше і мати серйозні негативні наслідки. Для цього типу безладдя характерними є такі ознаки: а) велика територія охоплення; б) втягування широкого кола населення, внаслідок слабкої протидії з боку органів влади та роботи великої кількості агітаторів та провокаторів це здійснюється постійно; в) створення воєнізованих груп; г) прогнозованість виникнення; д) масштабні порушення громадського порядку. Такі масові безладдя у разі певного негативного розвитку та неможливості їх ліквідувати звичайними способами є підставою для запровадження певного правового режиму на території, що охоплена ними. Другий тип безладдя є найбільш небезпечною надзвичайною обставиною і потребує значних зусиль як органів влади, так і правоохоронних ор-

ганів на всіх етапах їх перебігу. Підґрунтям для масового безладдя стають масові заходи. Під якими розуміється заздалегідь сплановане і певне за місцем, часом, кількістю учасників і причин зібрання людей. В основному масові заходи визначаються як заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видовищного характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди відзначення державних, професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій, громад, окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо.[6]

Дуже часто спостерігається переростання масових заходів у масові безладдя. Особливо небезпечними є масові безпорядки, що виникають на ґрунті між-національних та міжрелігійних конфліктів. Ця проблема набуває свого значення на фоні тих подій, що відбувалися останніми роками в Автономній республіці Крим, на територіях Харківської, Донецької та Луганської областей а також на території Західній України на тлі конфліктів між церквами Київського та Московського патріархату а також греко-католиками. В цих випадках можливі погроми та підпали помешкань громадян іншої національності чи віросповідання, побиття, а також убивство людей з особливою жорстокістю. Під час таких безпорядків озвірілі натовпи не реагують на попереджувальні дії сил правопорядку, поводять себе зухвало та нагло; озброєні учасники безпорядків не тільки вчинюють активний опір працівникам поліції але і здійснюють напади та захоплення будинків органів державної влади та правоохоронних органів з метою заволодіння зброєю і звільнення раніше затриманих злочинців тощо. [6]

До неорганізованих масовидних форм вияву активності, як правило, зараховують різноманітні масовидні збіговиська, заколоти. Їх основним суб'єктом є натовп (ті чи інші його різновиди).

Натовп — велика група людей, ані зовні, ані внутрішньо неорганізованих, об'єднаних тільки загальним прагненням до негайної дії. Учасники натовпу стають спільнотою лише тоді, коли охоплені однаковою негативною емоцією щодо певних осіб, установлень, подій.

Підвищений фон емоційної збудженості присутніх у натовпі, інтенсивний характер їх зовнішніх експресивних проявів, стан алкогольного сп'яніння багатьох із них, численні угруповання молоді та підлітків - це сприятливі умови для можливої трансформації об'єднання в діючий натовп.

Це найбільш соціально небезпечний різновид натовпу, агресивні дії учасників якого можуть мати випадковий та невпорядкований характер, але частіше спрямовані на досягнення певної мети (наприклад, насильницькі дії стосовно конкретної людини чи групи людей).

Поведінка людей у натовпі істотно відрізняється від поведінки в умовах їхнього повсякденного життя. При цьому відмінності в психічних проявах кожного присутнього в натовпі пов'язані:

- зі значним інтелектуальним зниженням: індивіди в натовпі схильні до швидкого перенесення уваги, до некритичного сприймання інформації, легко піддаються зовнішньому впливу;

- із підвищеною емоційністю та імпульсивністю: людей у натовпі зненацька захоплюють мінливі емоції, прості за структурою, граничні за своєю інтенсивністю; емоції поступово починають домінувати, і часто людина взагалі втрачає спроможність логічно міркувати.

Психологічні умови ефективності реалізації безпосередніх заходів регулюючого впливу на поведінку учасників натовпу:

- усунення причини формування натовпу (усунення об'єкта загальної уваги, нейтралізація або послаблення дії джерела загального збудження; локалізація джерела небезпеки, попередження та припинення його шкідливого впливу на людей; розв'язання конфлікту причини скупчення або вживання первинних заходів на його розв'язання);

- обмеження кількості присутніх у натовпі (вчасне перекриття підходів для доступу людей і для проїзду транспорту в район зосередження натовпу; переведення учасників у місце з обмеженим доступом; допуск організаторів та активних учасників до місця скупчення з наступним перекриттям підходів для зацікавлених перехожих);

- безпосереднє звертання до учасників натовпу (використання прохання-заклику залишити місце події з вказівкою можливих шляхів відходу; об'єктивне та вірогідне інформування присутніх про причини скупчення, про заходи, яких було вжито, тощо; роз'яснення учасникам можливих небезпечних наслідків, попередження кожного про відповідальність);

- використання засобів переорієнтації та розподілу уваги учасників натовпу (використання підсилювачів звуку; розповсюдження в натовпі «загрозовливих» чуток; створення інтенсивного «шумового ефекту» за допомогою підручних засобів);

- відкрите спостереження та фіксування дій присутніх у натовпі (відкрите використання фото-, кіно-, відеоапаратури; особисте звернення до активних учасників; документування особових даних присутніх, змісту виступів);

- нейтралізація активності учасників, які складають «ядро» натовпу (застримання, вилучення, ізоляція активних учасників; робота з упізнання кожного з них; особисте звернення до активних учасників; переговорна діяльність; контрпропаганда серед учасників скупчення);

- використання працівниками поліції «ефекту присутності» на місці події;

- розсіювання натовпу (розсікання скупчення на окремі частини, здійснення керівництва над ними; застосування спецзасобів).

Бібліографічні посилання

1. Мамай А.В. Окремі питання організації діяльності поліції зарубіжних країн щодо попередження групових порушень громадського порядку та масових безпорядків / А.В. Мамай // Наука і правоохоронна діяльність. – 2013. – № 1 (19).- С. 128.

2. Ларин В.В. Понятие административно-правовой охраны общественного порядка при проведении массовых мероприятий: теория и практика совершенствования охраны общественного порядка / В.В.Ларин – М., 1985.

3. Поліщук В.Г. Адміністративно-правове регулювання та тактика проведення масових заходів: автореф. дис... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.Г. Поліщук; Університет внут-

рішних справ. — X., 1999. — 17 с.

4. Корнієнко М.В. Роль органів внутрішніх справ України в охороні громадського порядку при ускладненні оперативної обстановки. – Дніпропетровськ, 2001.

5. Кацуба Р.М. Окремі питання запобігання порушенням громадського порядку під час проведення масових спортивних заходів / Р.М. Кацуба // Право і суспільство. №2, 2011. – С.128-133.

6. Фатхутдінов В.Г. Особиста безпека працівників органів внутрішніх справ при проведенні масових заходів / В.Г. Фатхутдінов // [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/20234/%D4>.

Надійшла до редакції 24.01.2018

Timofeyev V.P. Activities of National police preventive units for public order maintenance during mass events. The article analyzes the issues of ensuring the protection of public order by the units of the preventive activities of the National Police during mass-media events. The concepts and features of different kinds of mass events are defined.

Particular attention is paid to mass disorder and the crowd, as the most dangerous actions and their characteristic features. The main causes of threats to the security of police officers, as well as the ways and psychological conditions of the effectiveness of implementing direct measures of regulatory influence on the behavior of the crowd.

Keywords: *personal safety, police officers, public safety, mass events, mass disorder, crowd, extreme situations, danger.*

* * *

УДК 351.75 : 351.74

Чуриков Д. С.

викладач

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2017-4-169-178

ХАРАКТЕРИСТИКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ОБІГУ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ САМООБОРОНИ В УКРАЇНІ

Висвітлено адміністративно-правову діяльність поліції з регулювання обігу зброї та безпосередньо спеціальних засобів самооборони в Україні, висвітлено шляхи удосконалення вищезазначеної діяльності. Виокремлено особливості певних різновидів адміністративно-правової діяльності поліції у сфері обігу зброї в Україні.

Ключові слова: *обіг зброї, обіг спеціальних засобів самооборони, правове регулювання обігу зброї, адміністративно-правова діяльність поліції, адміністративно-правова діяльність поліції у сфері обігу спеціальних засобів самооборони.*

Постановка проблеми. Становлення України як правової держави